

บทความวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน
โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
Development of Curriculum for Enhancing Innovator Skills in Thai Phuan
Fabric Wisdom Using Design Thinking for High School Students

นภาศิริ ฤกษ์นันทน์

Napasiri Rueksanan

สถาบันวิจัย พัฒนา และ สาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดนครนายก

Educational Research Development and Demonstration Institute, Nakhon Nayok Province

*Email: taw.rueksanan@gmail.com

Received 17 December 2024; Revised 27 December 2024; Accepted 29 December 2024

Abstract

The research aimed to develop the curriculum to enhance the innovator skills of Thai Phuan textile wisdom using design thinking for high school students and to study the effectiveness of the developed curriculum. Using the research and development process, the study was divided into 4 phases: Phase 1: Study basic information for curriculum development from documents, textbooks, related research and interviews with 5 local scholars; Phase 2: Design and develop the curriculum; Phase 3: Test the curriculum; and Phase 4: Evaluate the effectiveness of the curriculum. The sample group consisted of 15 high school students in grade 5 at Ongkharak Demonstration School Srinakharinwirot University selected by cluster random sampling. The research results found that 1) the development of the curriculum to enhance the innovator skills of Thai Phuan textile wisdom using design thinking for high school students consisted of the principles of the curriculum, the objectives of the curriculum, the contents, the learning activities, and measurement and evaluation. 2) The components of the skills of Thai Phuan fabric innovation in high school students consisted of 4 components: creativity, problem solving, working with others, and systematic work processes. 3) The effectiveness of the curriculum to enhance the innovator skills of Thai Phuan fabric in high school students was higher than the specified standard, with the efficiency of the process (E1) to the efficiency of the results (E2) equal to 80.00/86.92. 4) The average scores of innovator skill in Thai Phuan wisdom for high school students after learning were found to be significantly different from the set criteria, with significantly higher values at the statistical level of .05

Keywords: Curriculum development; Innovative skills; High school students

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร ระยะที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตร และระยะที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จำนวน 15 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 2) องค์ประกอบของทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ 3) ประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็น นวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 80.00/86.92 4) คะแนนเฉลี่ยทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในช่วงหลังเรียนพบว่ามีความแตกต่างกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร; ทักษะการเป็นนวัตกร; นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทนำ

การศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต การพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นกระแสหลักของโลกตอนนี้เป็นความท้าทายและแรงกดดันที่จะส่งผลให้ทิศทางการจัดการศึกษาของไทยต้องเปลี่ยนแปลงตาม ด้วยเหตุนี้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (Office of the Secretary of the Education Council, 2017) จึงกำหนดวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (Vision) ไว้ว่า “คนไทย ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เสริมสร้างผู้เรียนให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน ฝึกให้มีความสามารถในการคิดและการปฏิบัติงานที่สูงกว่าพื้นฐานธรรมดา เรียนรู้โลกใหม่ แต่ไม่ลืมธรรมชาติและท้องถิ่นของตนเอง ผู้สอนจึงมีบทบาทหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2553 ดังนี้ คือ 1) สอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและตามสมรรถนะ 3) จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์จริง คิดเป็นทำเป็น 4) ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและบุคลิกภาพที่ดี 5) จัดบรรยากาศและ

สภาพแวดล้อมเรียนรู้ไปพร้อมผู้เรียน 6) ประเมินผู้เรียนจากพัฒนาการและพฤติกรรม ผู้สอนต้องส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ โดยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมไปสู่ประสบการณ์ใหม่ซึ่งเป็นการนำความรู้จากสถานการณ์หนึ่งหรือบริบทหนึ่งไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มีบริบทต่างจากสถานการณ์เดิม ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนมาอย่างสม่ำเสมอ และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bigge, 1999)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดว่าการพัฒนาประเทศนั้นจะต้องใช้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา มีแนวทางการพัฒนา คือการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาให้แก่เด็กและเยาวชน การพัฒนาดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา อาจเรียกรวมได้ว่าเป็นการบูรณาการ บ้าน วัด และโรงเรียน เข้าด้วยกัน ในการพัฒนานั้นต้องสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานของการพัฒนาที่มั่นคงของประเทศโดยมุ่งเน้นให้ชุมชนจัดการตนเองทั้งด้านการจัดการความรู้ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวิถีการดำรงชีวิต ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2553 มาตรา 7 ได้กำหนดไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องมีความภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ในมาตราที่ 23 (3) และ 29 กล่าวว่า ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา อีกทั้งให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยร่วมมือกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ ให้ผู้เรียนโดยใช้กระบวนการในการแสวงหาความรู้ และข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ (Ministry of Education, 2003) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพต้องเป็นไปเพื่อความเป็นไทยให้มีความรักและความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติมีการสร้างและการใช้ความรู้และความสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้เท่าทันและชาญฉลาด

ด้วยความสำคัญของการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นการกำหนดแผนนโยบายการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงแผนพัฒนาการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นั้น มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสามารถพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีดุลยภาพภายใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมमानฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับนี้ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเป็นฐานหลักของการพัฒนา 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำความรู้ไปช่วยชุมชนในการเพิ่มมูลค่าของสินค้า และผู้สอนต้องสามารถออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้

คุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล ซึ่งเป็นฐานหลักของการพัฒนาคนในสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณธรรม ใช้ภูมิปัญญาในการเรียนรู้ และพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการเป็นนวัตกรรม

ปัจจัยการเป็นนวัตกรรม ได้แก่ การมีความคิดที่ชัดเจน การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การเปิดกว้างทางความคิด และการมีความคิดเชื่อมโยง โดยทั้ง 4 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กัน คือ 1) มีความคิดที่ชัดเจน หมายถึง การมีความคิดและมุมมองชัดเจน และแตกต่างกับคนส่วนใหญ่ทั่วไป ก่อให้เกิดความคิดและมุมมองใหม่ๆ คิดและเห็นคุณค่าสิ่งที่คุณคนอื่นคาดไม่ถึงหรือมองไม่เห็น นำไปสู่การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลง 2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง นวัตกรรมนอกจากจะมีความคิดและมุมมองที่ชัดเจนและแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ทั่วไป จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างจากคนทั่วไป เพื่อทำให้งานมีความน่าสนใจและแตกต่างไปจากเดิม 3) มีการเปิดกว้างทางความคิด หมายถึง การพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยไม่หยุดนิ่ง ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ ด้าน รับฟังคำวิจารณ์และคำติชม มาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากที่สุด และตอบโจทยความต้องการของผู้ใช้ได้ครบทุกด้าน มุ่งมั่นที่จะมีความหลากหลายและเข้าใจว่าต้องใช้มุมมองที่แตกต่างกันมากมายในการเข้าใจความซับซ้อนของเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความท้าทายอื่น ๆ และ 4) การมีความคิดเชื่อมโยง หมายถึง มีความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด ส่งผลให้กระบวนการทำงานทางความคิดเป็นระบบมากขึ้น (Yooyeun, 2017)

จากการศึกษาสรุปได้ว่านวัตกรรม (Innovator) หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการคิดค้น พัฒนา หรือปรับปรุงสิ่งใหม่ๆ ที่สามารถนำไปสู่การสร้างคุณค่าและประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะในเชิงธุรกิจหรือสังคม นวัตกรรมไม่จำเป็นต้องเป็นผู้คิดค้นสิ่งใหม่จากศูนย์ แต่สามารถนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้หรือปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อให้ตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมหรืออุตสาหกรรมต่างๆ ให้ก้าวไปข้างหน้า มีการเปิดกว้างทางความคิด มีความคิดเชื่อมโยง มีการสร้างเครือข่ายเพื่อขยายขอบเขตความรู้ของตนเองและทำให้มีมุมมองที่แตกต่าง และมีลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ คือ ตั้งคำถาม สังเกต และทดลอง โดยนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมดและถือว่าหน้าที่หลักในการตัดสินใจในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดเชิงออกแบบ

ในการพัฒนาความคิดเชิงออกแบบมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เริ่มต้น (Novice) พัฒนาทักษะความคิดด้วยหลักทฤษฎีการพัฒนาของเฮอเบิร์ต ดเรยฟัส (Dreyfus Model of Skill Acquisition) ว่าผู้ฝึกปฏิบัติควรมีความสามารถในการคิดเพิ่มขึ้นจากผู้เริ่มต้นไปจนเกิดความเชี่ยวชาญ ตามหลักการ 7 ระดับ ดังนี้ ระดับที่ 1 ผู้เริ่มต้น (Novice) เป็นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ตามกฎระเบียบ ที่วางไว้ใน การ แก้ไขปัญหา ระดับที่ 2 ผู้เริ่มต้นขั้นสูง (Advance beginner) เป็นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์

ตามกฎระเบียบ ที่วางไว้แต่ สามารถประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ระดับที่ 3 ผู้มีความสามารถ (Competent) เป็นการประยุกต์กฎเกณฑ์ใช้ตามสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง แต่ใช้ทักษะในการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้กฎเกณฑ์ในการแก้ปัญหา ก็ได้ ระดับที่ 4 ผู้ชำนาญการ (Proficient) มีการซึมซับประสบการณ์โดยก้าวข้ามกฎเกณฑ์ ใช้ความคิดของตนเองในการแก้ปัญหา ระดับที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) สามารถแก้ปัญหาโดยใช้ สัญชาตญาณจากประสบการณ์ และทักษะโดยอัตโนมัติ ระดับที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญชั้นสูง (Master) สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยใช้สัญชาตญาณจากประสบการณ์และทักษะ ระดับที่ 7 ผู้มีวิสัยทัศน์ (Visionary) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ในการคาดการณ์อนาคต โดยใช้ ประสบการณ์และทักษะ สามารถขยายผลของความสามารถต่างๆ สร้างเป็นเครือข่ายขยายความรู้ (Dorst, 2004)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นวัฒนธรรมการทอผ้า ของชุมชนไทยใต้ อำเภอไพศวรรค์ จังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาบริบท ด้านวัฒนธรรมการทอผ้า กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญา การทอผ้าและแนวทางการนำเสนอมุมปัญญาการทอผ้าของชุมชนไทยใต้มำพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบชุมชนมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยแบ่งกิจกรรมเป็น 6 กิจกรรม เพื่อให้ชุมชนได้ร่วมกันสะท้อนภาพในอดีต ร่วมคิด วิเคราะห์เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวัฒนธรรมการทอผ้าของชุมชนไทยใต้ ผลวิจัยพบว่า ระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา การปลูกฝ้าย ปลูกคราม และการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเลื่อนหายไปจากชุมชนไทยใต้ เนื่องจากการขยายพื้นที่ในการทำนา การสร้าง บ้านพักอาศัยมากขึ้นเนื่องจากการเพิ่มของจำนวนประชากร ส่งผลให้ประเพณี “ลงช่วงเข็นฝ้าย ”ได้เลือนหายไปพร้อมๆ กัน ชาวบ้านมีทางเลือกการนำเส้นใยสังเคราะห์ และสีย้อมเคมีมาเป็นวัตถุดิบทดแทนเส้นฝ้ายเข็นและสีย้อมธรรมชาติ ทำให้ขาด การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการผลิต เส้นฝ้ายเข็น ประกอบกับครอบครัวชาวไทยใต้อันปัจจุบัน นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนนอกพื้นที่ ทำให้การถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทอผ้าสู่บุตรหลานลดน้อยลง การดำเนินการวิจัยที่น่าสนใจ ขั้นตอนหนึ่ง ซึ่งทีมวิจัยเรียกว่า การคืนความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าชาวไทยใต้อันให้กับชุมชน คือการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดเก็บและเผยแพร่ โดยใช้สื่อ รูปแบบต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่ายและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกระบวนการจัดการความรู้ ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ สมาชิก กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน นักวิชาการท้องถิ่น กิจกรรมการยกย่องครูภูมิปัญญา และการจัดการประกวดผ้าทอ ไทยใต้อันดั้งเดิม ชาวไทยใต้อันต่างพากันนำผ้าที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษเข้าประกวด ทำให้เยาวชนหันมาตระหนักถึง การทอผ้าดั้งเดิม (Juldalai et al., 2006)

จากการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวสติศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาครู และศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรที่เน้นนวัตกรรมการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวสติศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับ นักศึกษาครู โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ประสิทธิผลของหลักสูตรที่เน้นการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ตามแนวสติศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาครู พบว่า หลักสูตรมีค่าประสิทธิผลสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน และเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวสติศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และทักษะสร้างสรรค์ของนักศึกษาครูหลังเรียนในหลักสูตรกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ นอกจากนี้ยังศึกษาพัฒนาการความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาครูในช่วงเวลาก่อนเรียน ระหว่าง เรียน และหลังเรียน พบว่าระดับความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Nakawichit, 2020)

แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ (Constructivist theory) ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่อธิบายและค้นหาว่า มนุษย์เกิดการเรียนรู้ และสร้างความรู้ได้อย่างไร (Fosnot, 1996) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสอดคล้องกับปรัชญาในกลุ่มปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ที่เสนอโดย

William James & John Dewey โดย James (1975) มีความเห็นว่าความรู้คือความสามารถของบุคคลในการนำประสบการณ์เก่าหรือความเชื่อเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับประสบการณ์ใหม่ได้ด้วยกระบวนการพิสูจน์ให้เห็นจริงและมีความสมเหตุสมผล (Process of verification and validation) เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างความคิดของประสบการณ์เก่าและประสบการณ์ใหม่ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมา โดยพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) หรือที่เรียกว่า สคีมา (Schema) โครงสร้างทางปัญญานี้จะประกอบด้วยความหมาย หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ หรือเหตุการณ์อาจเป็นความเข้าใจ หรือคำอธิบายเกี่ยวกับความรู้ของแต่ละบุคคล (Rangabtuk, 1998) ซึ่งปรากฏแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการสร้างความรู้หรือการเรียนรู้มาจากความเชื่อพื้นฐานที่แตกต่างกันของนักจิตวิทยา 2 กลุ่มพุทธินิยม (Cognitive constructivism) ซึ่งเพียเจต์ (Piaget, 1985) เป็นนักจิตวิทยาที่สำคัญของกลุ่มนี้และกลุ่มที่เน้นบริบททางสังคม (Social constructivism) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) แนวคิดกลุ่มที่เน้นบริบททางสังคม (Social constructivism) นักจิตวิทยาของกลุ่มพุทธิปัญญานิยมที่มีชื่อเสียงอีกท่านหนึ่ง คือ Lev Vygotsky ซึ่งเชื่อว่าวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาและสร้างรูปแบบของคนที่เชื่อว่าผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีความอาวุโส เช่น พ่อแม่และครูจะเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านวัฒนธรรม และด้านวัฒนธรรมทางภาษา ซึ่งเครื่องมือทางวัฒนธรรม ได้แก่ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม บริบททางสังคม และภาษา รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดย Toomthong (2013) ได้สรุปการเรียนรู้ของเด็กตามแนวคิดของ Vygotsky ว่าเด็กจะพัฒนาในกลุ่มของสังคมที่จัดขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมควรเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันมากกว่าการแยกผู้เรียนจากคนอื่น ๆ ตามแนวทางการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ควรจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมที่น่าสนใจกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ครูควรแนะนำเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา กระตุ้นให้ปฏิบัติงานในกลุ่มสนับสนุน แนะนำให้พวกเขาเผชิญกับปัญหา ให้เกิดความท้าทาย ซึ่งเป็นรากฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง (Real life situation) ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและได้รับความพึงพอใจในผลของงานที่พวกเขาได้ลงมือทำ ดังนั้นครูจะคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความเจริญทางด้านสติปัญญา (Cognitive growth) และการเรียนรู้

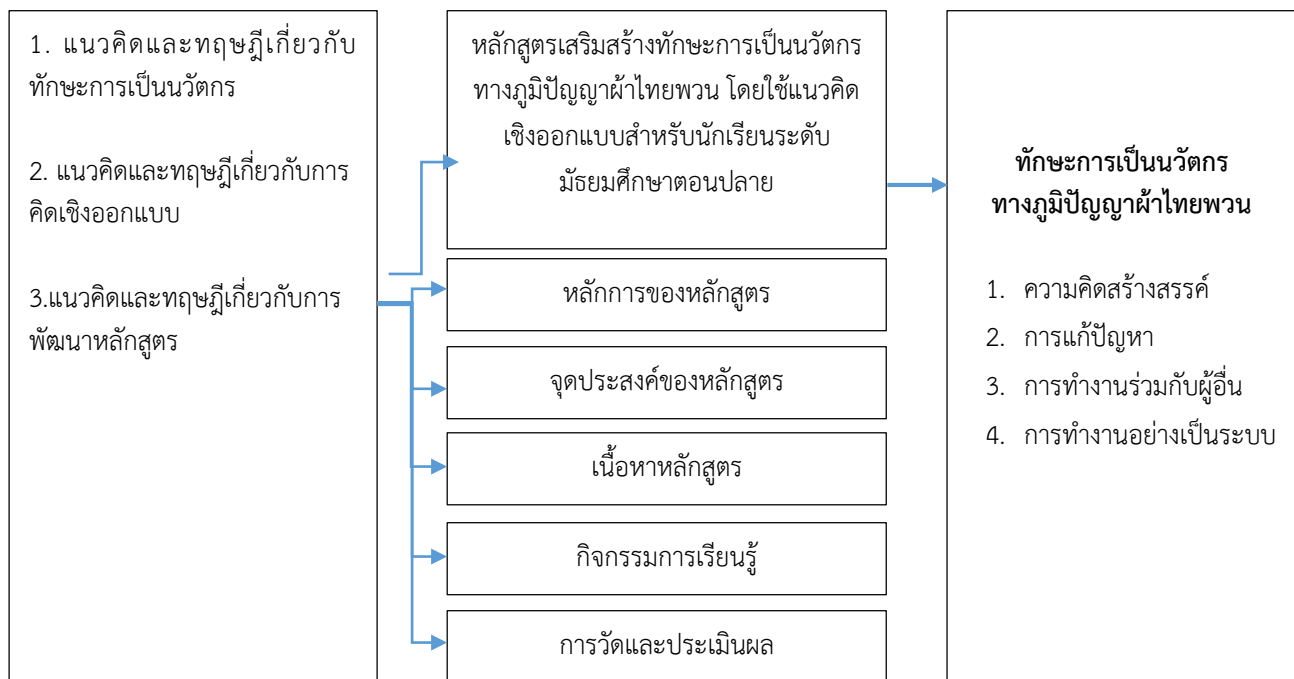
2) แนวคิดของกลุ่มพุทธินิยม (Cognitive constructivism) มีรากฐานทางปรัชญา ของทฤษฎีมาจากความพยายามที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ด้วยกระบวนการที่พิสูจน์อย่างมีเหตุผล เป็นความรู้ที่เกิดจากการไตร่ตรอง ซึ่งถือเป็นปรัชญาปฏิบัตินิยม ประกอบกับรากฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อพื้นฐานแนวคิดนี้คือนักจิตวิทยา พัฒนาการชาวสวิสคือ จิน เพียเจต์ (Jean Piaget) ทฤษฎีของเพียเจต์ Piaget จะแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คืออายุ (Ages) และระดับ (Stages) ซึ่งทั้งสององค์ประกอบนี้จะทำนายว่าเด็กจะเข้าใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดเมื่อมีอายุแตกต่างกันหรือไม่ และทฤษฎีเกี่ยวกับด้านพัฒนาการที่จะอธิบายว่าผู้เรียนจะพัฒนาความสามารถทางการรู้คิด (Cognitive abilities) ทฤษฎีพัฒนาการที่เน้นจุดดังกล่าวเพราะว่าเป็นพื้นฐานหลักสำหรับวิธีการทางพุทธินิยม (Cognitive constructivism) ทางด้านการจัดการเรียนรู้นั้นมีแนวคิดว่า มนุษย์เราต้อง “สร้าง” (Construct) ความรู้ด้วยตนเองโดยผ่านทางประสบการณ์ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างทางปัญญา

สรุปได้ว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการสร้างมากกว่าการรับรู้ ดังนั้นเป้าหมายของการสอนจะสนับสนุนการสร้างมากกว่า ความพยายามในการถ่ายทอดหรือการบอกความรู้โดยจะมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่อย่างเหมาะสมของแต่ละบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการสร้างความหมายตามความเป็นจริง (Duffy & Cunningham, 1996) มีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำในการสร้างความรู้ ซึ่งปรากฏแนวคิด

ที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการสร้างความรู้ หรือการเรียนรู้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากแนวคิดที่เป็นรากฐานสำคัญของจีน เพียเจต์ (Jean Piaget) คือ พุทธนิยม (Cognitive constructivism) เชื่อว่าควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างตื่นตัวผ่านทางประสบการณ์ด้วยวิธีการดูดซึม (Assimilation) เข้าสู่โครงสร้างทางปัญญาเป็นการตีความหรือรับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมมาปรับเข้ากับโครงสร้างทางปัญญา และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) โครงสร้างทางปัญญาเป็นความสามารถในการปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้ากับสิ่งแวดล้อม โดยการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมและสิ่งที่ต้องเรียนใหม่ และกลุ่มที่เน้นบริบท ทางสังคม (Social constructivism) ของ Vygotsky แนวคิดที่สำคัญได้แก่ Zone of proximal development ภาษา สังคม วัฒนธรรมช่วยการสร้างการเรียนรู้ ได้แก่ การร่วมมือกัน เรียนรู้ (Collaborative Learning) ตลอดจนบริบทที่มีความหมายและไม่ควรแยกบริบทจากการเรียนรู้ และความรู้ที่ผู้เรียนพัฒนามาจากสภาพชีวิตจริง (Real World) จากแนวคิดดังกล่าวการ จัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์จึงมุ่งเน้นให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา (Collaborative problem solving) โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติ เสาะแสวงหา สารสนเทศตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ งามปัญหา และหาเหตุผลหรือหลักฐานในเชิงประจักษ์มาสนับสนุนจนทำให้เกิดการสร้างความรู้ในตัวผู้เรียนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) กำหนดวิธีดำเนินการไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเชิงออกแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างสรรค์นวัตกรรม ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) การสอนแบบโครงงาน การพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action learning) ศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์ ปรากฏชาวบ้านจากชุมชนไทยพวน อ.ปากพลี จ.นครนายก ถึงความต้องการที่จะพัฒนาผ้าไทยพวน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นประธานชุมชน และสมาชิกในกลุ่มทอผ้าไทยพวน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาผ้าไทยพวน โดยแบบสัมภาษณ์มีการตรวจสอบความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา รวมทั้งความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของข้อคำถาม และปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหลังจากสัมภาษณ์ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สรุปผลและนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ประกอบด้วย 1) ชื่อหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดประสงค์ของหลักสูตร 4) เนื้อหาสาระ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผลมีกระบวนการ คือ กำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งในที่นี้เราจะได้จากการสำรวจความต้องการของชุมชน ปัญหาของนักศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาทฤษฎี การเรียนรู้ต่างๆจากเอกสาร บทความวิจัย รวมทั้งขอความคิดเห็นจากนักวิชาการเกี่ยวกับความเห็นในการกำหนดประเด็นเนื้อหา กิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ โดยได้มีการประสานความร่วมมือจากปรากฏชาวบ้านในการจัดแหล่งศึกษา เรียนรู้สำหรับผู้เรียนซึ่งในการทำวิจัยผู้วิจัยได้มีการบูรณาการความรู้ ทรัพยากร บุคลากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ต่างๆ เพื่อกำหนดหลักการแนวทางในการจัดการเรียนรู้ กำหนดเนื้อหาของหลักสูตรเพื่อให้เกิดการพัฒนา ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบ ซึ่งจากการสังเคราะห์เอกสาร ได้ตารางแนวคิดการออกแบบ โครงสร้างเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตร ร่างโครงสร้างหลักสูตรโดยกำหนดเนื้อหาสาระในหลักสูตร จัดกลุ่มเนื้อหาเพื่อกำหนด หน่วยการเรียนรู้ เรียงลำดับหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในการเรียงลำดับเนื้อหาครั้งนี้ใช้ความเชื่อในทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ผ่านการปฏิบัติ กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้โดยในการออกแบบโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย โดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วยได้มีการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบต่างๆ ครบถ้วนสมบูรณ์ หลังจากการกำหนดวิธีการประเมินหลักสูตรโดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง การใช้หลักสูตรในหน่วย ต่างๆ มีการประเมินเป็นระยะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงพัฒนา จากนั้นนำหลักสูตรที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับแก้ ตามผู้ทรงคุณวุฒิไปศึกษานำร่อง (Pilot study) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ระยะที่ 3 นำหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ (Implementation) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยประเมินทักษะการ

เป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แบบประเมินทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความคิดสร้างสรรค์ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ประเมิน และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร

ระยะที่ 4 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องมือ ประกอบหลักสูตร และการขยายผลหลักสูตร มาปรับแก้ไขและปรับปรุงให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดทำหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 3) การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร 4) การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ที่ระบุว่าในการพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มตั้งแต่ 1) วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) เลือกเนื้อหาสาระ 4) จัดและรวบรวมเนื้อหาสาระ 5) เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ 7) ประเมินผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้ หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ ซึ่งบูรณาการบูรณาการเนื้อหาในรายวิชา และแบบสหวิทยาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนา มนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งประกอบด้วย 1) เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความสนใจ เติบโตตามศักยภาพ จนผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ 2) ในการจัดการเรียนรู้ให้มีการถ่ายทอดความรู้ จากปราชญ์ท้องถิ่นไปยังผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำให้อูและให้ฝึกปฏิบัติ เล่าให้ฟัง ให้ผู้เรียนได้ลงไปศึกษาจากสถานที่จริง โดยมีการใช้กระบวนการกลุ่ม มีการจัดผู้เรียน โดยคละความสามารถ ความถนัด 3) ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นเครื่องมือในการศึกษาความรู้ภูมิปัญญา จากปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนในการถ่ายทอดต่อไป และ 4) ใช้แนวทางการประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและมีความต่อเนื่อง และสะท้อนผลการประเมินไปสู่การพัฒนาผู้เรียน มีจุดประสงค์ของหลักสูตร คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญของผ้าไทยพวนในเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ 2) เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการใช้แนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการสร้างนวัตกรรมจากผ้าไทยพวน 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยพวนในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์แฟชั่นใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้

ตารางที่ 1 หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรรมทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หน่วยการเรียนรู้	เรื่อง	เนื้อหาสาระ	เวลา (ชั่วโมง)
1	ประวัติและความสำคัญของผ้าไทยพวน	- ความหมายของผ้าไทยพวน ประวัติความเป็นมาของการทอผ้าไทยพวนในชุมชน - วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของผ้าไทยพวน - ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผ้าไทยพวน	3
2	กระบวนการทอผ้า	- การเตรียมวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไทยพวน - เทคนิคและวิธีการทอผ้าไทยพวนแบบดั้งเดิม - การออกแบบลวดลายผ้าไทยพวน - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ	4
3	การออกแบบ	- การออกแบบชุด ตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ที่ได้จากผ้าไทยพวน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญ	10
4	การอนุรักษ์และเผยแพร่ผ้าไทยพวน	- การอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทยพวนในชุมชน - การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผ้าไทยพวน - การแสดงผลงานการออกแบบผ้าไทยพวน	3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติและความสำคัญของผ้าไทยพวน การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้ความหมายของผ้าไทยพวน ประวัติความเป็นมาของการทอผ้าไทยพวนในชุมชน วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของผ้าไทยพวน เห็นความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของผ้าไทยพวน โดยผู้วิจัยพาผู้เรียนไปเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านในกลุ่มการทอผ้าไทยพวน โดยผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดบริบททางสังคม (Social Constructivism) ที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย และชุมชน ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ซึ่งมี 3 กลุ่ม เพื่อทำการวิเคราะห์ความต้องการและการพัฒนาผ้าไทยพวนของชุมชน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการมัดลายผ้า และการทอผ้าจากชุมชนทอผ้าไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการทอผ้าการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้กระบวนการทอผ้า การเตรียมวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าไทยพวน รวมถึงเทคนิคและวิธีการทอผ้าไทยพวนแบบดั้งเดิม และการออกแบบลวดลายผ้าไทยพวน ในการจัดกิจกรรมนักเรียนสามารถถอดบทเรียน เกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าไทยพวนได้ถูกต้องวิเคราะห์ความรู้จากกระบวนการทอผ้า มีแนวคิดและพฤติกรรมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นการเรียนรู้จากทฤษฎีกระบวนการทอผ้า โดยมีเนื้อหาสาระการบรรยาย ดังนี้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกระบวนการทอผ้าไทยพวน การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวิเคราะห์วัสดุ การนำไปใช้ของภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผ้าไทยพวน ชั้นที่ 2 ผู้เรียนถอดบทเรียนอภิปรายซักถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชิญปราชญ์ท้องถิ่น เรื่องผ้าไทยพวน ชุมชน อ.ปากพลี จ.นครนายก มาเป็นวิทยากรให้ความรู้และให้นักเรียนถอดบทเรียน

ภาพที่ 3 กิจกรรมการเรียนรู้ผ้าไทยพวน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การออกแบบชุดตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ที่ได้จากผ้าไทยพวน ดังแสดงในภาพที่ 4 เป็นการให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบชุดจากผ้าไทยพวน ตามกระบวนการการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย Empathy การศึกษาทำความเข้าใจกับผ้าไทยพวน และฟังความคิดเห็นจากผู้มีประสบการณ์ต่อผ้าไทยพวนในชุมชน สำรวจความต้องการของผู้ใช้ผ้าไทยพวนในปัจจุบัน Define การสังเคราะห์ข้อมูล การตั้งคำถามปลายเปิดที่ผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ไม่จำกัดกรอบของการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา กำหนดให้ชัดเจนว่าจริงๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เลือกและสรุปแนวทางการเป็นไปได้ Ideate การระดมความคิดใหม่ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด หรือการสร้างความคิดต่างๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด หลากหลายที่สุด โดยความคิดและแนวทางต่างๆ Prototype การสร้างแบบจำลอง หรือการสร้างต้นแบบ เพื่อใช้ทดสอบและตอบคำถามในสิ่งที่เราจะได้เข้าใจสิ่งที่เราอยากรู้มากยิ่งขึ้น และ Test หรือการทดสอบต้นแบบที่สร้างขึ้น เช่น การแสดงผลงาน หรือการใช้งานผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและนำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ หรือการวิจารณ์จากผู้ใช้ เพื่อปรับปรุงต้นแบบให้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 ผู้เรียนออกแบบชุดจากผ้าไทยพวน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การอนุรักษ์และเผยแพร่ผ้าไทยพวน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนนำเสนอการอนุรักษ์ภูมิปัญญาผ้าไทยพวนในชุมชน มีสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาผ้าไทยพวน และแสดงผลงานการออกแบบผ้าไทยพวน ดังแสดงในภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ผลงานการออกแบบผ้าไทยพวนของผู้เรียน

โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบ Design Thinking 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การทำความเข้าใจ (Empathy) เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อนำไปสร้างสรรค์ผลงาน หรือแก้ไขปรับปรุงผลงานให้บรรลุผล และจะต้องเข้าใจถึงกลุ่มเป้าหมาย เพราะจะเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสำเร็จ

2) การสังเคราะห์ข้อมูล (Define) เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลโดยการตั้งคำถามปลายเปิดที่ผลักดันให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรม ไม่จำกัดกรอบของการแก้ปัญหา ซึ่งภายหลังจากที่เราเรียนรู้และทำความเข้าใจต่อกลุ่มบุคคลเป้าหมายแล้วก็ต้องวิเคราะห์ปัญหา กำหนดให้ชัดเจนว่าจริงๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นคืออะไร เลือกและสรุปแนวทางการความเป็นไปได้

3) การระดมความคิด (Ideate) เป็นการระดมความคิดใหม่ ๆ อย่างไม่มีขีดจำกัด หรือการสร้างความคิดต่างๆ ให้เกิดขึ้น โดยเน้นการหาแนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้มากที่สุด หลากหลายที่สุด โดยความคิดและแนวทางต่างๆ ที่คิดขึ้นมานั้นก็เพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้น

4) การสร้างแบบจำลอง (Prototype) เป็นการสร้างแบบจำลอง หรือสร้างต้นแบบขึ้นมาเพื่อให้ผู้ใช้สามารถทดสอบและตอบคำถามหรือกระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อที่เราจะได้เข้าใจสิ่งที่เราอยากรู้มากยิ่งขึ้น และยังสร้างเร็วเท่าไรก็ได้ ลองหาข้อผิดพลาด และเรียนรู้เกี่ยวกับไอเดียของเราได้เร็วเท่านั้น

5) การทดสอบ (Test) โดยนำแบบจำลองที่สร้างขึ้นมาทดสอบกับผู้ใช้ หรือกลุ่มเป้าหมายเพื่อสังเกตประสิทธิภาพการใช้งานโดยนำผลตอบรับ ข้อเสนอแนะต่างๆ ตลอดจนคำแนะนำมาใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงต่อไป

องค์ประกอบของทักษะการเป็นนวัตกรรมในกรณีของผ้าไทยพวนจะต้องเน้นทั้งการคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อให้ผ้าไทยพวนสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถยกระดับคุณค่าให้เป็นที่รู้จักในระดับโลกได้ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1) การคิดสร้างสรรค์ คือ การพัฒนาแนวคิดใหม่ๆ ในการออกแบบเสื้อผ้าจากลายผ้าดั้งเดิม โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค และตอบโจทย์ความต้องการในยุคปัจจุบัน

2) การแก้ปัญหา คือ มีสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาหรือเป็นการคิดบนฐานความรู้ มีเทคนิค ความรู้เฉพาะทางในการสร้างนวัตกรรมที่ลึกซึ้งการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ในการพัฒนาผ้าไทยพวนให้สามารถใช้งานในหลากหลายรูปแบบ

3) การทำงานร่วมกับผู้อื่น คือ สามารถทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไทยพวนไปพร้อมกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในตลาด

4) การทำงานอย่างเป็นระบบ คือ มีการวางแผนการแก้ปัญหา ทำงานอย่างเป็นระบบ ดำเนินการพัฒนานวัตกรรมตามแผนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการวิเคราะห์ วิจัย ประเมินตามหลักเหตุผล นำความผิดพลาดจุดบกพร่องมาแก้ไขให้ได้อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของงาน

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในช่วงหลังเรียนพบว่ามีความแตกต่างกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากในกิจกรรมผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการวางแผน และมีปฏิบัติการทั้งหมดทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ อีกทั้งผู้เรียนยังได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาผลงานให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gagné et al. (2005) และ Smith & Ragan (1999) กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่าการรู้จักประยุกต์ใช้หลักการเรียนการสอน วิธีสอน รูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียนและเนื้อหาสาระ ผู้ออกแบบ การเรียนการสอนควรคำนึงถึง เพื่อช่วยให้การออกแบบการเรียนการสอนมีคุณภาพ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นในการสังเกตของผู้ประเมินโดยใช้สูตรของ Pearson product moment correlation

		ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
ก่อนเรียน	Correlation de Pearson	1	.695	.705
	Sig.		.000	.000
ระหว่างเรียน	Correlation de Pearson	.695	1	.941
	Sig.	.000		.000
หลังเรียน	Correlation de Pearson	.705	.941	1
	Sig.	.000	.000	

**แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการสังเกตครั้งที่ 1 ก่อนการเรียน ครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน และครั้งที่ 3 หลังเรียน พบว่าจากการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 ก่อนการเรียน และครั้งที่ 2 ระหว่างเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .695 หมายถึงมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ครั้งที่ 1 ก่อนการเรียน และครั้งที่ 3 หลังเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .705 หมายถึงมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ผลการวิเคราะห์ครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน และครั้งที่ 3 หลังเรียน

ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .941 หมายถึงมีความสัมพันธ์กันสูงมาก แสดงให้เห็นว่าการสังเกตของผู้ประเมินมีความเชื่อมั่นในระดับสูง

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (n=15)

คนที่	คะแนนระหว่างเรียน				คะแนนหลังเรียน (100 คะแนน)
	หน่วยที่ 1 (5 คะแนน)	หน่วยที่ 2 (15 คะแนน)	หน่วยที่ 3 (90 คะแนน)	หน่วยที่ 4 (100 คะแนน)	
1	4	15	82	85	85
2	5	15	82	85	90
3	5	15	82	85	92
4	4	15	82	84	91
5	4	12	78	85	92
6	3	10	70	85	91
7	3	10	70	77	76
8	3	10	70	76	87
9	3	10	70	76	89
10	5	12	70	76	94
11	5	12	72	85	91
12	5	12	78	84	93
13	5	12	80	82	92
14	5	12	80	84	89
15	5	12	80	84	89
$E_1 = 80.00$					$E_2 = 86.92$

จากตารางวิเคราะห์ค่าประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าหลักสูตรมีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 80.00/86.92 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 75/75

ตาราง 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75

	N	Mean	S.D.	Test Value=75		
				t	df	P
คะแนนหลังเรียน	15	86.92	5.83	10.22	14	.00

จากตารางเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน เท่ากับร้อยละ 86.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.83 เมื่อเปรียบเทียบทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 75 พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ 1) หลักการของหลักสูตร เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ ซึ่งบูรณาการบูรณาการเนื้อหาแบบสหวิทยาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคนทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม 1.1) เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความสนใจ เติบโตตามศักยภาพ จนผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ 1.2) ในการจัดการเรียนรู้ให้มีการถ่ายทอดความรู้ จากปราชญ์ท้องถิ่นไปยังผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำให้อูและให้ฝึกปฏิบัติ เล่าให้ฟังให้ผู้เรียนได้ลงไปศึกษาจากสถานที่จริง โดยมีการใช้กระบวนการกลุ่ม มีการจัดผู้เรียนโดยความสามารถ ความถนัด 1.3) ใช้กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นเครื่องมือในการศึกษาความรู้ภูมิปัญญาจากปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนในการถ่ายทอดต่อไป 1.4) ใช้แนวทางการประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและมีความต่อเนื่องและสะท้อนผลการประเมินไปสู่การพัฒนาผู้เรียน 2) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2.1) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญของผ้าไทยพวนในเชิงวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ 2.2) เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการใช้แนวคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการสร้างนวัตกรรมจากผ้าไทยพวน 2.3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับผ้าไทยพวนในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์แฟชั่นใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3) เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติและความสำคัญของผ้าไทยพวน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการทอผ้าการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้กระบวนการทอผ้า หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การออกแบบชุดตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ (Design thinking) ที่ได้จากผ้าไทยพวน และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การอนุรักษ์และเผยแพร่ผ้าไทยพวน และ 4) การวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายทั้งแบบสังเกตการปฏิบัติงาน พฤติกรรมกลุ่ม แบบประเมินชิ้นงาน ส่วนในด้านประสิทธิผลของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น สรุปได้ว่าประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 80.00/86.92 โดยคะแนนเฉลี่ยทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนในช่วงหลังเรียนพบว่ามีความแตกต่างกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าคะแนนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นสรุปได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบนี้สามารถเสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวนของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่เสริมสร้างทักษะการเป็นนวัตกรทางภูมิปัญญาผ้าไทยพวน โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะให้เกิดผลที่ดีควรขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆ เพื่อรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

2. ในการนำหลักสูตรไปใช้ควรตระหนักถึงความพร้อมและความสนใจของผู้เรียน และเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และร่วมกันวิเคราะห์ผลที่อาจเกิดในการวางแผนขั้นตอนต่างๆ ควรให้ผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริงในชุมชนเพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น จากปราชญ์ชาวบ้าน ได้ถอดบทเรียนด้วยตนเอง และได้มีโอกาสเลือกภูมิปัญญาที่ตนเองสนใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเป็นนวัตกร
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา
3. ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงออกแบบสำหรับครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
4. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม โดยนำแนวคิดเชิงออกแบบไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เลขที่สัญญา 430/2566 งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลและหน่วยงานหลายท่านที่ให้การสนับสนุนทั้งในด้านข้อมูล ความรู้ และข้อเสนอแนะต่างๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์และบุคลากรจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยและทดลองใช้หลักสูตร ปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนไทยพวนที่ได้ให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นที่มีค่าเกี่ยวกับภูมิปัญญาผ้าไทยพวน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรด้านการวัดประเมินผลที่กรุณาตรวจเครื่องมือให้กับผู้วิจัย นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่เข้าร่วมการทดลองใช้หลักสูตรและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และสุดท้ายขอขอบคุณอาจารย์ธนาคุณ ณะขว้าง ผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยให้งานวิจัยผ่านสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- Biggs, J. (1999). What the Student Does: Teaching for Enhanced Learning. *Higher Education Research & Development*, 18(1), 57-75.
- Dorst, K. (2004). *Levels of expertise in design education*. International engineering and product design education conference, 1-8. Delft, Netherlands.
- Duffy, T. M., & Cunningham, D. J. (1996). *Constructivism: Implications for the Design and Delivery of Instruction*. NY: Macmillan Library Reference USA.
- Fosnot, C. T., & Perry, R. S. (1996). *Constructivism: A Psychological Theory of Learning*. New York: Teachers College Press.
- Gagné, R.M., Wager, W.W., Golas, K.C. and Keller, J.M. (2005). *Principles of instructional design*. Connecticut: Thomson Wadsworth.

- James, C. (1975). *A Cultural Approach to Communication*. Oxon: Routledge.
- Juldalai, W., Yongpitayapong, P. and Sripakdee, A. (2007). Local wisdom knowledge management on pottery in Ban Klang, Non Tan Subdistrict, Tha Uthen District, Nakhon Phanom Province. *Journal of Research and Development, Buriram Rajabhat University*, 2(1), 101-108.
- Ministry of Education. (2003). *National Education Act B.E. 2542*. Bangkok: Teachers Council of Thailand.
- Nakawichit, R., Patphol, M., Wongyai, W. and Haemaprasith, S. (2020). Curriculum development emphasizing with learning design as steam education based on local wisdom for student teachers, *Journal of Buddhist Anthropology*, 5(10), 381-398.
- Piaget, J. (1985). *Science of Education and the Psychology of the Child*. New York: Orion Press.
- Rangabtuk, W. (1998). *Student-centered teaching management*. Bangkok: Love and Press.
- Toomthong, B. (2013). *Theory and development of learning management models*. Bangkok: S. Printing Thai Factory.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Yooyuen, P., Phumiota, A. and Sriyothin. S. (2017). Factors affecting innovatorship: A case study of PUNN product. The 4th National Academic Conference on Public Administration: Public Administration under Thailand 4.0, 827-833. Bangkok, Thailand.